

Epifania eller Trettondedag Jul i nådens år 2023 – Åke Malander (ELBK)

Introitus Psalm 72, Gt och Ep Jes 60:1-7, Ev Matt 2:1-12, III Luk 11: 29-36, Aft 1 Tim 3:16

Herre, Jesus Kristus, du vår käre Frälsare, liksom du tog emot hedningarnas tillbedjan, ta nu också emot våra böner och ge oss andel i ditt ord och dina löften – och lär oss att likt Maria bevara ditt ord i våra hjärtan. Amen.

Nu är vi framme vid en av kyrkoårets stora högtidsdagar, Trettondedag Jul eller med ett annat namn Epifania, som betyder uppenbarelse. Epifania är alltså ”Kristi uppenbarelses högtid”: det blir uppenbart vem Kristus är. Dagen kallas även ”Heliga tre konungars dag”, då vi läser om konungarnas tillbedjan. Nåväl, kungar var de naturligtvis inte, det är en senare, from tradition liksom att de skulle ha varit tre till antalet. Texten beskriver dem som något slags stjärnkunniga personer. Men stanna ett ögonblick inför tanken: Om de vore kungar så stod de nu inför Konungarnas Konung, kungar över små landområden inför Himlarnas och Jordens Konung – men de stod inför ett litet spädbarn; eller, dessa stjärnkunniga, som kunde iakttä och uttyda stjärnornas lägen och rörelser på himlavalvet, de står nu inför honom som har skapat stjärnorna och för dem fram i räknade hopar – men de står inför ett litet spädbarn.

Det som sker nu, vid Trettonde dag Jul, är att perspektivet vidgas; vid Jul och Nyår (och även vid Jungfru Marie kyrkogångsdag, som vi firar om en månad) handlar det om och rör sig inom Israel, inom förbundsfolket. Nu, vid Epifania, går vi vidare ut till hedningarna, utanför förbundet. Och detta är inget märkligt, det är ju bara vad profeterna har förkunnat. Och idag läser vi då om hur hedningar kommer långväga ifrån för att hylla och tillbedja honom. Han uppenbarar därigenom att han är – inte bara Israels, utan hela världens Frälsare! Och budskapet om detta ska gå ut till hela världen, det ska förkunnas i Jerusalem och hela Judeen och i Samarien och intill jordens yttersta gränser.

Trettondedagen har därför av hävd också varit en missionshelg. Men det budskap som Kristi Kyrka har att gå ut med betraktas ju som både dåraktigt och anstötligt, så församlingen möter motstånd av skiftande slag. Motståndaren har många bundsförvanter att spela med: yttre motstånd och förföljelser från statsmakter, andra religioner och ideologier och liknande, men det djupaste motståndet finns i människohjärtat. Om detta, oviljan att tro, handlar dagens predikotext.

Låt oss nu lyssna till predikotexten, Lukas 11: 29-36.

Detta släkte är ett ont släkte klagat Herren, ett ”horiskt” släkte. Ja, då kanske vi tänker på hur det var bland fariseerna och de skriftlärda – men vänta, nu får vi nog hejda oss! ”Detta släkte” som stod runt Jesus var inte annorlunda än vårt släkte. Vi som inte stod med där utan sitter här, du och jag, vi är också delar av ”detta onda släkte”, vi bär alla på samma arvsynd.

Man begär tecken. Tecken hade man dock, nog och mer än nog genom Jesu verksamhet. Men detta räckte tydligen inte! Detta är just betecknande för otron, att man begär tecken men avvisar de tecken som ges. Inte de tecken man begär, men *ett* tecken ska ges, *Jonas tecken!*

Jonas tecken – ett tecken till tröst och till varning

Först ska vi se lite hur det var med Jona. Han var, som vi säkert minns, en profet i Israel, i Nordriket, på kung Jerobeam II:s tid, och då är vi i första halvan av 700-talet f.Kr. Han fick av Herren en oväntad, ja märklig befallning: att bege sig till Assyrien och predika för folket i Nineve, i huvudstaden, ”den stora staden”, till hedningarna!? Men han ställde sig ju motvillig och försökte undfly sitt av Herren givna uppdrag.

Jonas tecken och Människosonen

Jona var, som vi läser i profetboken med hans namn, stadd på en sjöresa, men mot ett helt annat mål än dit Herren hade sänt honom – i olydnad mot Herrens bud! Herren sände då en storm så att de höll på att gå under, ett skeppsbrott var nära. Så vad gjorde man, vad läser vi? ”De ropade var och en till sin gud.” Vilket naturligtvis inte kunde hjälpa, stormen bara tilltog och sjökatastrofen syntes oundviklig. Men det fanns en räddning, **en**, undan stormens raseri. Jona kastades i havet istället för att de alla skulle förgås i havets böljor. *En dog för alla. Låter det bekant?* Det vredgade havet hotade dem alla på skeppet.

Guds heliga vrede över våra synder hotar oss alla med fördömsen. Men det finns en räddning, **en**, undan fördömsen. Istället för att vi alla skulle förgås blev Människosonen – inte kastad i havet, men utlämnad till döden, till döden på korset. Jona blev uppslukad av havsdjuret men blev på tredje dagen uppkastad på land och fick återvända till livet. Därefter åttlydde han Herrens bud och gick till Nineve och predikade Herrens ord. Hans ”uppståndelse” blev till välsignelse för nineviterna. Människosonen

blev uppslukad av döden och lagd i gravens djup, men på tredje dagen stod han upp ur dödens sköte – dödens allförgörande makt var bruten. Jesu uppståndelse är vårt säkra tecken. Hans död och uppståndelse blev till välsignelse för hela världen, för var och en som tror.

Jona gick motvilligt till Nineve – Jesus gick frivilligt upp till Jerusalem. Jonas gärning blev till en lokal och tillfällig välsignelse – Jesu gärning blev till en universell och evig välsignelse.

Jona – ett tecken för folket i Nineve

Att Jona blir sänd och att han predikar för hednastaden Nineve är väl ett tydligt tecken att HERREN, Israels Gud, den Levande, Sanne Guden tar sig an också hedningarna, att han förbarmar sig över alla folk, att han som är den Helige Guden som straffar synder och missgärningar är den Nådige och Barmhärtige Guden som förlåter synder och överträdelser. Jona blev för folket i Nineve ett tecken för eller om Människosonen, om honom som är också hedningarnas Frälsare, att samma salighetsväg gäller för alla, både för judar och för hedningar: *Omvänd er och tro på Jesus Kristus!* När Abraham utväljs för att bli stamfader för förbundsfolket sägs det samtidigt till honom också: I din säd ska alla släkten på jorden bli välsignade. Genom Abrahams säd! Inte från Sinai, i det förbundet hade hedningarna ingen del. Välsignelsen utropas från ett annat berg, från Golgata, för alla släkten på jorden!

Folket i Nineve – ett tecken, ett vittnesbörd

För Israel

Nineviterna gjorde bättring vid Jonas predikan. Här sätter Jesus s.a.s. fingret på den ömma punkten. Nineviterna, hedningarna, lyssnade till Herrens ord genom Jona. När profeterna förkunnade Herrens ord för Israel fick de däremot oftast tala för döva öron. Nineviterna tog emot Herrens ord. Israel däremot avvisade och förföljde profeterna och förkastade sin Frälsare. Ytterligare ett vittne lyfter han fram, drottningen av Saba eller Söderlandet. Hon kom ända från fjärran land för att höra Salomos vishet, och hon fick därigenom lära känna HERREN. Nu är det nog tyvärr så, mina vänner, att vi själva, *inför Gud*, mer liknar det till avfall benägna Israel än de botfärdiga nineviterna. Därför blir dessa och drottningen av Saba ett tecken till oss alla. *”Här är mer än Salomo, här är mer än Jona.”* De ska på domens dag träda fram och ”bli till en dom för detta släkte”, d.v.s. de blir till ett vittnesbörd mot detta släkte.

För oss

Dessa människor lyssnade till och tog till sig Herrens ord, och just därför är de tecken och vittnesbörd för oss. Herrens ord, den Heliga Skrift lämnar oss inte i någon som helst ovisshet om salighetens väg, om räddningen undan domen. Därför är det av yttersta vikt att vi, som också hör med till detta onda släkte, att vi både som kyrka och församling och som enskilda kristna tar vara på allt Herrens vittnesbörd, för det är ju detta som är det ljus som ska lysa för oss. Ljuset ska inte ställas undan utan sitta på ljusstaken, och ljusstaken det är församlingen. Där ska Ordet förkunnas och lysa både offentligt i gudstjänsten och enskilt, så att det får öppna och upplysa våra ögon. När ögat är friskt kan det skilja mellan ljus och mörker, mellan Herrens undervisning och människors läror. Men till detta fogar Jesus en allvarlig varning. Om ögat är sjukt blir hela kroppen i mörker. *”Se därför till att ljuset i dig inte är mörker.”* Att det du tar för Guds ord inte är färgat av dina egna tankar om synden och om frälsningen. Se till att ljuset i församlingen inte är mörker, se till var du har din andliga gemenskap. Om du helt och hållet är i ljuset, inte drar undan och döljer något, utan du låter alla sidor av ditt liv belysas av ljuset, av Herrens uppenbarelse ljus, då behöver du inte treva dig fram i tidens andliga mörker. Skriftens undervisning blir då dina fötters lykta och ett ljus på din stig, på vardagslivets stigar och vägar och på salighetens väg. Därför: *”Tro på ljuset medan ni har ljuset, så att ni blir ljusets barn.”*(Joh 12:36). Ja Jesus betygar: *”Amen, amen, jag säger er: Den som hör mitt ord och tror på honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer inte under domen utan har övergått från döden till livet.”* Till detta säger vi Amen.

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande. Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara, från evighet till evighet.

Led oss, o Jesu, med Ordets klara stjärna till dina boningar här i tiden: till ditt ord och dina sakrament, och sedan till dina eviga, himmelska boningar. Amen.